

романа. Крім того, стаття содержит значительное количество цитат, приведенных из книги.

Ключевые слова: образ, протагонист, роман, сильная женщина, художественно-лингвистические особенности.

Bunina L. N., Timoshenko E. S. Artistic-linguistic specifics of the description of the image of Scarlett O'Hara as a strong woman in the novel „Gone with the wind” by Margaret Mitchell

This article is devoted to the novel „Gone with the wind” written by one of the most well-known American writers of the mid-20th century – Margaret Mitchell. „Gone with the wind” is considered to be one of the best-selling books of all time. Margaret Mitchell’s novel, which won the Pulitzer Prize in 1937, follows the story of the main character Scarlett O’Hara, a prototypical Southern woman of her day, who grapples with the loss of the old Southern traditions and has to forge a new path for herself and her family. The authors concentrate their attention on the protagonist of the bestseller, to be more specific, on examining artistic-linguistic specifics of the description of the image of Scarlett O’Hara as a strong woman. Scarlett is one of the strongest female characters ever created. She lives a hard life during a difficult period of history, namely, the Civil War and Reconstruction. The protagonist as a woman of great strength overcomes a considerable number of difficulties to care for her family and herself: she marries men, whom she does not love in order to get money to save Tara, disregards a public opinion, buying and running two sawmills in order to maintain her family’s financial security, and even works in the fields of Tara herself to ensure a good harvest of cotton. The main character’s strong nature is demonstrated on the basis of specific examples. Besides, the article comprises a significant number of quotations taken from the book.

Key words: artistic-linguistic specifics, image, novel, protagonist, strong woman.

Стаття надійшла до друку 05.02.2013 р.

Прийнято до друку 06.03.2013 р.

Рецензент – д.філол.наук, проф. Буніятова І.Р.

УДК 811.111(342.9+42)

Ю. А. Васік

РИТМІЧНИЙ СПЕКТР ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Дослідження механізму реалізації політичної риторики спонукає, насамперед, до вивчення особливостей функціонування політичної промови як значущого соціально пріоритетного жанру, заглибленого в

певну семіотичну сферу, що віддзеркалює різні способи концептуалізації дійсності співвідношенням сталості та мінливості, закономірно відтворюючи ритм просторово-часового континууму.

Сучасна політична лінгвістика активно вирішує проблеми ефективної комунікації (А. Д. Белова; М. П. Дворжецька; Г. Г. Почепцов; О. П. Чудінов), вивчає проблеми жанрів політичного мовлення (М. Д. Гулей; В. З. Дем'янков; О. Й. Шейгал) й особливості їхнього функціонування (К. В. Піщікова; Т. А. Скуратовська; О. С. Фоменко). Водночас актуальним залишається комплексне вивчення політичного дискурсу в площині взаємодії семантичного, прагматичного і просодичного рівнів його будови.

Ритмічна організація політичної промови як базовий риторичний фактор полягає у комунікативній доцільності сполучуваності й зміні інформаційної ємності складових вербалізованого контексту, якому притаманна специфічна конфігурація семантичних ресурсів, стереотипізація ментальних образів та певний рівень співвідношення семантичного й просодичного мовних рівнів, що обумовлюють ефективну риторичну модель ораторської промови. Саме тому актуальним залишається вивчення ритмічної організації політичного дискурсу в аспекті інтеграції семантики та просодії як вагомих складових рецептивної схеми політичної комунікації.

Отже, метою даної статті є дослідження ритмічної організації політичної промови в риторичному аспекті.

Мета даної статті передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) визначити основні риси політичної промови як одного з прототипних жанрів політичного дискурсу;
- 2) обґрунтувати роль ритму в реалізації риторичної орієнтованості політичної промови.

Політичний дискурс є особливий вид дискурсу, який реалізується в сфері внутрішньополітичної й зовнішньополітичної діяльності, має високу комунікативну спрямованість й особливу орієнтацію на мовленнєвий вплив [11, с. 10]. Він є специфічним ракурсом сприйняття реальності, який адаптує факти зовнішнього світу до визначеного ідеологічно заданого сприйняття, тому в цьому типі дискурсу система побудови аргументативних текстів набуває особливого значення [9, с. 123].

Ступінь центральності чи маргінальності того чи іншого жанру в полі політичного дискурсу визначається тим, як він відповідає основній інтенції політичної комунікації. Якщо поділяти цю думку, то, безумовно, прототипними жанрами слід вважати парламентські дебати, лозунг і голосування, а також публічну промову політика.

Політична промова як жанр політичного дискурсу відноситься до інституційного виду спілкування [13], у якому, на відміну від особистого, жорстко зафіксований статус кожного комуніканта. Поряд з цим слід зазначити, що публічна промова традиційно є основним об'єктом риторики. На нашу думку, саме риторичний підхід дає

можливість вивчити всі складові ефективної політичної промови. Впродовж багатовікової історії риторики розуміння її предмета, завдань, внутрішньої будови зазнавало кардинальних змін. Так, класичне розуміння риторики як науки про переконання, запропоноване Аристотелем, було переосмислено вже Квінтіліаном, для якого переконання виступає як можлива, але не головна мета промови оратора. З мистецтва „правильної промови” (*ars recte dicendi*) риторика перетворюється на мистецтво красномовства (*ars pulchre loquendi*).

Сучасні дослідники теоретичної риторики значно розширили об'єкт своїх досліджень. Так, Ю.В. Рождественський розглядає риторичу як „спосіб гармонізації інтересів оратора й аудиторії” [8, с. 10], акцентує комунікативну складову переконання. На думку С.Т. Онуфрив, риторика – це, передусім, мистецтво впливу [7, с. 102].

Для нашого дослідження, проте, не існує проблеми вибору між класичним і сучасним визначенням риторики через те, що її об'єктом є публічна промова, яка заснована на переконанні й впливі на аудиторію. У зв'язку з цим найбільшим прийнятним видається визначення С.І. Гіндіна: „Доцільно закріпити за терміном „риторика” два сенси, вузький і широкий. З одного боку, у нас як і раніше немає іншого терміну для назви комплексної дисципліни, що вивчає ораторське мистецтво. Це – предмет розуміння „риторики” у вузькому сенсі. З іншого боку, об'єктом риторики можуть бути будь-які різновиди мовленнєвої комунікації, які розглядаються щодо здійснення певного, наперед визначеного, впливу на одержувача повідомлення” [2, с. 364]. Іншими словами, сучасну риторичу можна трактувати як науку про умови й форми ефективної комунікації. Таким чином, у межах нашого дослідження, спрямованого на вивчення публічного виступу, правомірним постає використання вузького визначення риторики.

Отже, публічне мовлення – це особливий тип дискурсу, створюваний за законами риторики, орієнтований на переконання, що зумовлює його інтеграційну природу [10, с. 76].

Характерні риси ораторського стилю визначають особливості його конкретних втілень і побутування. Перед усім, ораторська промова є одним з видів публічного живого мовлення. Як обов'язкова ознака ораторського стилю виступає, як відомо, цільова настанова, тобто те, що називається ораторським наміром (інтенцією). Залежно від характеру аудиторії, жанру й мети впливу мовець вибирає стиль мовлення, що включає суму художніх прийомів оформлення теми.

Публічний виступ є рухливим та розмаїтим конгломератом мовних, мімічних та інших засобів вираження. При цьому особливу роль у формуванні виразності публічної промови й реалізації прямого впливу на аудиторію грає яскраве просодичне оформлення промови політичного діяча, що виявляється в збільшенні та варіюванні основних просодичних параметрів. У політичній промові просодія слугує свідомим та навмисним знаряддям прямого впливу [4, с. 12].

У нашому розумінні, ритм поряд з іншими мовними засобами відіграє провідну роль у реалізації риторичної орієнтованості політичної промови. Риторика – філологічна наука, що вивчає принципи побудови ефективної промови [6, с. 9], доцільність якої, на нашу думку, забезпечує ритм, що є мудрим і складним ораторським механізмом, настільки необхідним, що без нього не існувало б у красномовстві ні руху, ні сили. Ритм як динамічний комплекс взаємодії мовних рівнів здатний активізувати сприйняття слухача, передати йому авторський задум.

Цілісність ораторської промови полягає в єдності її теми – головної думки виступу, основної проблеми, поставленої в ній, – та смислових частин різної структури й довжини. Промова впливає лише в тому випадку, коли є чіткі смислові зв'язки, що відображають послідовність у викладі думки. Плутане, непослідовне висловлювання не досягає мети, не є доцільним у риторичному сенсі спілкування. У кращому випадку слухачі залишаються байдужими, у гіршому – не розуміють, про що йде мова [1, с. 59].

Саме ритм відіграє провідну роль у забезпеченні цілісності дискурсу. Загальна тональність промови, розуміння її семантики якнайбільше залежать від ритмічної регламентованої взаємодії мовних рівнів. Унаслідок дії інтегративних процесів становлення цілісності виявляється динаміка структурної організації дискурсу [5, с. 189]. Ритм як інтегративний фактор створення цілісності виконує синтезувальну роль.

Композиція виступу має відповідати комплексу вимог, серед яких, з одного боку, сувора послідовність викладу, зв'язність, співвідпорядкованість, узгодженість усіх частин, з іншого – індивідуальність та глибина думки. Необоротність промови визначає її побудову, а те, що важко втримувати в оперативній пам'яті виступ загалом, диктує принципово іншу його побудову порівняно з писемним мовленням. Зв'язність ораторської промови забезпечується когезією, ретроспекцією та проспекцією: зв'язки, що забезпечують послідовність та взаємозалежність окремих частин ораторської промови, відсилають слухачів до препозитивної змістовної інформації або налаштовують на постінформаційне тло, що буде розгортатися в наступних частинах промови.

Отже, текст є відкритою неврівноважною інтегративною системою [Цит. по: 5, с. 30]. Процеси інтеграції динамічні за своєю природою, хоча результатом їхньої дії є фіксація тотальної цілісності мовного об'єкта, тобто його тотальна статичність та визначеність, виявлена форма. Вони дозволяють розгортати певну смислову програму в лінійну послідовність мовних знаків аж до того моменту, коли людині, яка створює текст, вдається її виконати [5, с. 28].

Дискурс динамічно розгортається в часі й через психофізіологічні обмеження не може увесь оброблятися одночасно: обробці доступні лише одиниці, що не перевищують можливостей оперативної пам'яті [14,

с. 90]. Саме тому політичним промова притаманна повторюваність різних за розміром одиниць делімітації смислового простору. Таким чином, політична промова є дискурсом певної збалансованої, гармонійної різноманітності, що забезпечує адекватну делімітацію смислового континууму.

Риторична ефективність промови базується на правильності, чіткості, доцільності та красі [10; 12].

Визначальною ознакою в риторичному сенсі є чіткість, і саме вона безпосередньо пов'язана з переконливістю. Правильність політичної промови попереджує неприємні інциденти; доцільність знижує вірогідність комунікативних невдач, під якими в політичній комунікації розуміється відсутність відповідної реакції з боку реципієнта на політичний текст [3, с. 277]; краса промови посилює переконливість. Причому, краса – це не тільки правильний добір слів, але й евритмія та евфонія [12, с. 293-294]. В ідеально гармонійному тексті повинні бути рівнопротяжні речення, що створює ритмічний монотон розгортання цілого, однак ці структури рідко функціонують. Сприйняття – а особливо активний вплив – вимагають більшої активності самої форми цілого, більшої розрізнявальної здатності, відхилень від будь-якого монотону, тому більш уживані не абсолютні повтори, а переважно варіативні в тому чи іншому відношенні.

Таким чином, ритм виступає тим інтегрувальним феноменом, який поєднує всі підсистеми мови воедино; просодичне оформлення виконує роль оболонки, „упаковки” мовлення, що оптимізує слухове сприйняття і, відповідно, мовленнєвий вплив. Очевидно, що ритм є потужним засобом мовленнєвого впливу, оскільки, формуючи в адресата необхідне бачення світу, дозволяє керувати сприйняттям об'єктів та ситуацій, нав'язувати їхню позитивну чи негативну оцінку.

Подальше дослідження способів реалізації риторичної орієнтованості політичного дискурсу сприятиме виокремленню ефективних моделей спілкування та визначенню передумов адекватного використання комплексу засобів всіх підсистем мови з урахуванням позамовних чинників комунікативної ситуації.

Список використаної літератури

- 1. Виноградов С. И.** Культура русской речи / Виноградов С. И., Ширяева Е.Н., Граудина Л.К. – М. : Издательская группа НОРМА-ИНФАРМ, 2004. – 560 с.
- 2. Гиндин С. И.** Общая риторика / Гиндин С. И. – М. : Прогресс, 1986. – 392 с.
- 3. Кондратенко Н. В.** Украинский политический дискурс: коммуникативные неудачи как результат асемантической политического текста / Н. В. Кондратенко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия: Филология. – 2006. – Т. 19 (58), № 4. – С. 277 – 281.
- 4. Красильникова Е. М.** Просодическая реализация функции воздействия в текстах информационного и ораторского стилей (экспериментально-

фонетическое исследование на материале американского варианта английского языка) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / Е. М. Красильникова. – Волгоград, 2005. – 23 с. **5. Москальчук Г. Г.** Структура текста как синергетический процесс: [монография] / Москальчук Г. Г. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 296 с. **6. Мурина Л. А.** Социальные и филологические задачи риторики как учебной дисциплины в ВУЗе / Л. А. Мурина // Актуальные проблемы коммуникативной фонетики и вопросы эффективности речевого общения: междунар. конф., 29-30 мая 1997 г. : материалы конф. – Минск, 1997. – С. 9-16. **7. Онуфрив С. Т.** Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Онуфрив Соломія Тарасівна. – К. : 2005. – 193 с. **8. Рождественский Ю. В.** Теория риторики: [монография] / Рождественский Ю. В. – М. : Добросвет, 1997. – 600 с. **9. Рожкова О. Е.** Когнитивно-прагматические аспекты политического дискурса : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Рожкова Ольга Евгеньевна. – Калининград, 2003. – 169 с. **10. Сагач Г. М.** Риторика: [навчальний посібник] / Сагач Г. М. – К. : Видавничий Дім „Ін Юре”, 2000. – 568 с. **11. Филатова Е. А.** Лексико-стилистические и фонетические средства организации англоязычного политического дискурса (на материале речей британских и американских политиков) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 „Германские языки” / Е. А. Филатова. – Иваново, 2004. – 22 с. **12. Хазагеров Г. Г.** Политическая риторика / Хазагеров Г. Г. – М.: Никколо-Медиа, 2002. – 313 с. **13. Чудинов А. П.** Политическая лингвистика: учебное пособие [для студентов, аспирантов, преподавателей-филологов] / Чудинов А. П. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 256 с. **14. Ягунова Е. В.** Просодические признаки языковых единиц и восприятие текста / Е. В. Ягунова // Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського. Лінгвістичні науки. – 2005. – № 1. – С. 90-95.

Васік Ю. А. Ритмічний спектр політичної промови

Стаття присвячена дослідженню ритмічної організації англomовної політичної промови, яка зумовлюється комунікативно-прагматичною домінантою, жанровими особливостями і специфікою взаємодії двох антропоцентрів цього дискурсного різновиду. Ритмічна організація англomовного політичного дискурсу задається двома планами ритму – глибинним семантичним та просодичним, взаємодія яких створює загальний баланс структурної динаміки. Визначені характерні риси комунікативного тембру англomовного політичного дискурсу, який має певний ритмометричний вимір, що відповідає ступеню експресивності жанру та висвітлює специфіку його логіко-сміслового квантування. Встановлено роль ритму в реалізації риторичної орієнтованості політичної промови. Ритм виступає тим інтегрувальним феноменом, який поєднує всі підсистеми мови воедино; просодичне оформлення виконує роль оболонки, „упаковки” мовлення, що оптимізує слухове

сприйняття і, відповідно, мовленнєвий вплив.

Ключові слова: ритм, політична промова, риторика, риторична ефективність.

Васик Ю. А. Ритмический спектр политической речи

Статья посвящена исследованию ритмической организации англоязычной политической речи, которая задается коммуникативно-прагматической доминантой, жанровыми особенностями и взаимодействием двух антропоцентров этой дискурсной разновидности. Ритмическая организация англоязычного политического дискурса задается двумя планами ритма - глубинным семантическим и просодическим, взаимодействие которых создает общий баланс структурной динамики. Определены характерные черты коммуникативного тембра англоязычного политического дискурса, имеющего определенный ритмометрическое измерение, что соответствует степени экспрессивности жанра и характеризует специфику его логико-смыслового квантования. Установлена роль ритма в реализации риторической ориентированности политической речи. Ритм выступает тем интегрирующим феноменом, который объединяет все подсистемы языка воедино; просодическое оформление выполняет роль оболочки, „упаковки” речи, оптимизирует слуховое восприятие и, соответственно, речевое воздействие.

Ключевые слова: ритм, политическая речь, риторика, риторическая эффективность.

Vasik Yu. A. Rhythmic Spectrum of Political Speeches

The article focuses on the study of rhythmic organization of English political speech, which is predetermined by its communicative pragmatic dominant, genre peculiarities, and the interaction of two anthropocentres creating an adequate rhetoric strategy of English political discourse. Rhythmic organization of English political discourse is conditioned by the integration of prosodic and semantic rhythms the interaction of which establishes general balance of structural dynamics. Based on the English political speeches of contemporary British politicians peculiar features of communicative timbre of English political discourse have been determined. The communicative timbre, being a synthesis of interaction and variation of the most important components of the language prosodic level, has a certain rhythmometric dimension, which corresponds to the level of expressiveness and ascertains the logic-and-sense delimitation specificity. The role of rhythm in realization of a rhetorical potential of a political speech has been determined. Rhythm acts as an integrating phenomenon that unites all the subsystems of the language together; the prosodic pattern acts as a „packing” of the political speech, optimizes auditory perception and, consequently, the impact of the speech. The further investigation of the ways of rhetorical orientation of political discourse will contribute to specifying effective models of communication and

determination of adequate conditions of use of the set of all subsystems means of the language including extra-linguistic factors of the communicative situation.

Key words: rhythm, political speech, rhetoric, rhetorical effectiveness.

Стаття надійшла до друку 05.02.2013 р.

Прийнято до друку 06.03.2013 р.

Рецензент – д. філол. наук, проф. Буніятова І. Р.

УДК 378.016:811.111

I. P. Vitrenko, O. M. Novikova

LEXICAL INCONSISTENCY ERRORS IN FOREIGN LANGUAGE STUDIES

Among the different meanings of the words implication and application that appear in the Dictionary of English, we highlight the following:

Implication: *the things that are likely to happen as a result of something.*

Application: *the use of it in a particular situation.*

With these two concepts, we intend to explain the way in which lexical inconsistencies affect the studies and how we can use it practically for pedagogical purposes. Our main objective is to explain the term lexical inconsistency and point out its importance and the difficulty of its classification, at the same time that we comment on the main consequences of their presence in the classroom and propose some useful, practical applications of this phenomenon.

Researches on lexical development are very important because studies that deal with lexical matters are relatively recent. Grammar has been the major part in research, leaving aside the fact that vocabulary is vital in language acquisition and communication. Learners have to be able to „get across meaning” [1], and this they do, first of all, with words. Grammatical structures and sound patterns are meaningless if they do not form a lexical item [3]. Furthermore, vocabulary is extremely important in second language acquisition and teaching research because it is essential for communication, and learning a language starts with the acquisition of words.

Lexical knowledge is not only basic as regards communication, it also serves as an academic predictor. In general the relationship between language proficiency and educational achievement has been widely acknowledged. Furthermore, lexical knowledge is considered to be of the most important determinants of academic success. Students with a poorer lexical knowledge lag behind their group-mates in studies. The more their knowledge of words progresses the better they are at studies. Many investigations have